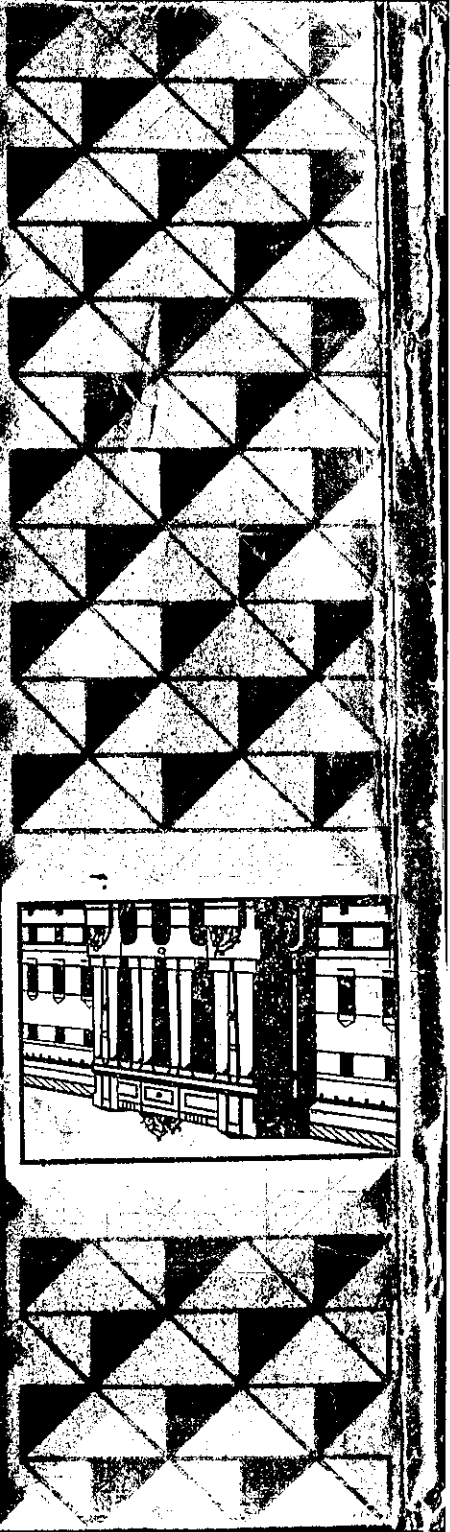

1977

ПРОБЛЕМИ
ПІДВИЩЕННЯ
ЕФЕКТИВНОСТІ
СУСПІЛЬНОГО
ВИРОБНИЦТВА

ВІСНИК
ДЛЯВІСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ
СЕРІЯ ЕКОНОМІЧНА
ВІПСК 10

ЛРБІВ
ВИДАВНИЦТВО ПРИ ЛЬВІВСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ
ВИДАВНИЧОГО ОБ'ЄДНАННЯ «ВИЩА ШКОЛА»
1977

ПРОБЛЕМИ ПІДВИЩЕННЯ
ЕФЕКТИВНОСТІ
СУСПІЛЬНОГО ВИРОБНИЦТВА

МІНІСТЕРСТВО ВИЩОЇ І СЕРЕДНЬОЇ
СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ УРСР
ВІСНИК
ЛЬВІВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ
СЕРІЯ ЕКОНОМІЧНА
ВІСНИК 10

**ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
НА ЕКОНОМІЧНОМУ ФАКУЛЬТЕТІ УНІВЕРСИТЕТУ
У СВІТЛІ РІШЕНЬ XXV ЗІЗДУ КПРС**

Роль економічної науки у сучасному суспільстві неухайно зростає, оскільки від її рівня значною мірою залежить ефективність суспільного виробництва. Виявлення сталих тенденцій науково-технічного прогресу, основних напрямів розвитку виробництва, розподілу, споживання, народонаселення, зайнятості трудових ресурсів і продуктивності праці, використання природних ресурсів, грошових коштів та ін. дає змогу ефективніше і швидше розвивати продуктивні сили країни. Першочерговим завданням учених-економістів є дослідження перерахованих того соціалістичного суспільства у нарощуванні темпів розвитку і швидкому використанні результатів науки.

Над пов'язаним цих важливих питань працюють учні економічного факультету, об'єднані на шістьох кафедрах. У роки дев'ятої п'ятирічки кафедра економіки і планування народу нового господарства працювала над темою «Дослідження і розробка основних показників внутрішнього ступеня розвитку в нових умовах планування і економічного стимулювання» для Краснянського цукрового заводу. У результаті досліджень розроблені положення і показники внутрішнього господарства в нових умовах планування і економічного стимулювання для основних і допоміжних цехів, відділів і служб, рекомбінатів і раціональної організації виробництва в окремих галузях і економічних районах», кінцева мета якої — поліпшення території якого планування розвитку господарства у Львівській області. Відповідні рекомендації уже надіслані Держплану УРСР і МБССО УРСР.

Група студентів V курсу під керівництвом викладачів кафедри розробила на замовлення Комітету по охороні природи Раді Міністрів СРСР тему «Методика планування охорони природи в області».

Дослідження економіки питання соціально-економічного розвитку Кам'янсько-Бузького району Львівської області і нау-

У «Віснику» вміщено статті, в яких висвітлюються проблеми теорії та практики соціалістичної системи господарювання. Значну увагу приділено питанням швидкого впровадження досягнень науки і техніки у промислове виробництво, вдосконалення управління і планування народного господарства, механізованості обробки економічної інформації та застосування математичних методів у промисловому виробництві. Вісник призначений для студентів, аспірантів, викладачів вузів і практичних працівників народного господарства.

Редакційна колегія: проф., д-р екон. наук І. Р. Ми-хасюк (відп. ред.), доп., канд. екон. наук Я. М. Са-ловий (відп. секр.), доп., канд. екон. наук Р. Л. Дом-бровський, доп., канд. екон. наук В. С. Мельведер, доп., канд. екон. наук М. М. Олексієнко, проф., д-р екон. наук В. М. Яремчишин.

Друкується за рішенням редакційно-видавничої ради Львівського обласного державного університету ім. Івана Франка

Редакція суспільно-політичної та філологічної літератури

Адреса редакційної колегії: 290000, Львів, просп. Леніна, 18, держуніверситет, економічний факультет, тел. 74-30-68

10807-038
M228(04)-77 © Львівський державний університет, 1977

на одиниці виробу. Надання переваг якісним показникам випуску продукції, а також наявність висококаваліфікованих економічних кадрів, механізація обчислювальних робіт створюють об'єктивні умови для впровадження такої системи оплати праці.

Наведемо приклад розрахунку посортних позинок на виготовлення певного виду виробу. Так, норма часу на виготовлення портфеля жіночого моделі 379 для операції «Розкрій верха штучної шкіри» становить 0,4 хв, норма виробітку — 1200 шт. (480:0,4). При розрахунку посортних позинок виходять з того, що робітнику, який виконав норму на 100%, при встановленому планом співвідношенні сортів гарантується тарифна ставка тарифного розряду операції. Наприклад, згідно з планом випуску певної продукції маємо таке співвідношення сортів: I сорт — 80%; II сорт — 20%. Для цієї операції це становитиме: I сорт — 960 шт. (1200 шт. × 80% : 100%); II сорт — 240 шт. (1200 шт. × 20% : 100%).

Для визначення посортних позинок приймемо відповідно: I сорт — 1,0; II сорт — 0,8. Операція тарифікована V розрядом тарифної сітки легкої промисловості. Тарифна денна ставка дорівнює 5 крб. 20 коп. Проведемо денний виробіток до виробітку I сорту:

$$(960 \times 1,0) + (240 \times 0,8) = 1152 \text{ шт.}$$

По операції «Розкрій верху штучної шкіри» позиінка I сорту дорівнюватиме 0,45 коп. $\left(\frac{5,20}{1152}\right)$. Позиінка II сорту — 0,45 × 0,8 = 0,36 коп.

Для перевірки правильності розрахунку необхідно посортні позиінки помножити на посортні норми виробітку, що у результаті дає денну тарифну ставку V розряду. Посортні позиінки встановлюються для кожної операції, сума їх по всіх операціях дає посортні позиінки для виробу в цілому. Позиінки в позиінках I і II сорту заінтересовує робітників у випуску продукції I сортом, однак це може викликати збільшення затрат на заробітну плату, але різниця у цінах I і II сортів повністю компенсує ці витрати. При розрахунку посортних позинок планове співвідношення сортів слід враховувати з похатку року, а потім виходити з фактичного проресивного співвідношення, що дасть змогу правильніше відбивати досвідчений рівень якості продукції й уникати перевитрат фонду заробітної плати. При незмінній нормі виробітку співвідношення на сортів певного виду змінюється так: I сорт — 90%, II сорт — 10%, тобто фактичне співвідношення сортів набагато переверсивніше від планового.

Збільш виробіток умовного I сорту для цієї операції становить $(1200 \times 0,9 \times 1,0) + (120 \times 0,1 \times 0,8) = 1176$ шт.

$$\text{Позиінка I сорту} - 0,44 \text{ коп.} \left(\frac{5,20}{1176}\right) \text{ Позиінка II сорту} - 0,36 \text{ коп.} (0,44 \times 0,8)$$

Отже, зміна у співвідношенні сортів змінює посортні позиінки. Використання посортних позинок без урахування проресивних змін у співвідношенні сортів приведе до значних витрат фонду заробітної плати. Якщо зміна співвідношення сортів ніяка від планової або залишилась на тому ж рівні, немає потреби в перерахунку позинок. На нашу думку, найбільш сприятливим моментом для цього буде період перегляду норм праці. При перегляді норм праці, який викликаний змінами в технологічному процесі, організаційними заходами і т. п., необхідно враховувати співвідношення сортів, що склалося на момент перегляду норм для певного виду виробів, тобто зміну посортних позинок слід поєднувати з переглядом норм, що дає змогу не виділяти додатково час на проведення цієї роботи.

У зв'язку з впровадженням посортної оплати праці повинні відбутися певні зміни в обліку виробітку і нараховуванні заробітної плати. Зокрема, у документах для обліку виробітку — нарядах, маршрутичних листах — у графі «принято» і «позиінка» необхідно зробити уточнення: у тому числі I, II сорт і «брак». Посортна оплата праці, що стимулює якість продукції, вимагає до себе великої уваги з боку всіх економічних служб підприємств.

М. И. КАРВОВНИК, М. Я. ОСТАПОК, И. И. БАВИЧ

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СИСТЕМ ОПЛАТЫ ТРУДА И КАЧЕСТВО ПРОДУКЦИИ

Резюме

Расматривается возможность применения посортной оплаты труда с использованием посортных расценок в отраслях промышленности, которые планируют выпуск продукции по сортам.

И. Я. ДАНЬКІВ

УДОСКОНАЛЕННЯ ВУХАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ МАТЕРІАЛЬНИХ ЗАТРАТ У ЛІСОПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Рішення XXV з'їзду КПРС націлюють на раціоналізацію використання ресурсів, у тому числі за рахунок зниження матеріальних затрат, а також їх економічного витрачання. У зв'язку з перебігом процесів, застосування більш дешевих і ефективніших матеріалів, а також їх економічного витрачання.

лише в одному примірнику, а карточка надходження і відпуску матеріалів замінє карточку кількісно-сортового обліку матеріалів (типова форма М-17).

Понадмісний відпуск матеріалів рекомендується оформляти спеціальною системою вимог, яку на це уповноважені керівник. У такій вимозі слід зазначити причину і винуватця вати керівник підприємства або особа, яку на це уповноважені діляти. Вимоги на дозвіл такого відпуску повинен підписати спеціальною системою вимог з черговою лінією понадмісного відпуску матеріалів на виготовлення продукції замість забаркованої сідл також оформити вимогою з доданням спеціальшого розрахунку, в якому вказувати кількість забаркованої продукції і норми витрачання матеріалів.

Відпуск матеріалів, які споживаються на виробництві різко, доцільно оформити разовими вимогами (типова форма М-10, М-11). Ці матеріали, які споживаються періодично, рекомєндується оформити теж лімітно-забірними картами, вписуючи їх на квартал. У цьому випадку лімітно-забірні карта повинні мати відкриті таблиці на кожний місяць.

Відпуск лісоматеріалів у виробництво ще не є показником фактичного витрачання їх на виробничі потреби. Частина матеріалів не витрачається до кінця місяця, друга може використуватися не за призначенням. Крім цього, перевитрата, яка може мати місце при невиконанні виробничої програми, не може бути виявлена безпосередньо системою лімітування відпуску сировини і матеріалів у виробництві. Оскільки лімітування відпуску ще не забезпечує контролю за фактичним використанням лісоматеріалів у виробництві, виявленні відхилень від норм і встановленні причин і винуватців цих відхилень. При цьому важливим є застосування оптимальних нормативів.

Найбільш повно і послідовно розв'язується питання опера- тивного контролю використання матеріалів у виробництві при нормативному методі обліку затрат, який застосується на поділь- ному обліку затрат за нормами, відхилень від норм і змін норм. Важливим питанням є правильна класифікація методів вияв- лення і обліку відхилень від норм матеріальних затрат. Відхи- лення від норм на лісопромислових підприємствах можуть ви- являтися і обліковуються з допомогою документів на відхилє- ня, технічного перерахунку й інвентарного методу. При всіх цих методах фактичне витрачання матеріалів визначається шляхом алгебраїчного складання за нормами з сумами врахованих змін і відхилень від норм. Це зумовлює важливість систематизації норм затрат на виріб.

Правильність врахування фактичної собівартості у частині матеріальних затрат значною мірою залежить від повноти і достовірності обліку відхилень від норм. Тому потрібно виявити вини, основних і допоміжних матеріалів, а й палива, пари, води,

з тим особливо увага повинна приділятися питанням організаці- бухгалтерського обліку і контролю за використанням матері- альних ресурсів.

На підприємствах виробничого об'єднання «Закарпатськ» продукції у 1970 р. становила 58,1%, а у 1975 р. вона знизилась до 57,6%. Зниження матеріаломісткості відбулося за рахунок правильної організації обліку і посилення контролю за використанням матеріалів у виробництві.

В «Основних напрямках розвитку народного господарства СРСР на 1976—1980 роки» вказано на необхідність «поглибити використання заготовленої деревини» [1, с. 158]. Це ста- тив вимогу забезпечити оптимальне використання деревини на виготовлення лісопромислової продукції шляхом належної орга- нізації обліку і контролю за її витрачанням у сфері виробни- цтва. Вирішальною умовою оптимального витрачання деревини є впровадження технічного об'єднання норм її витрачання. Для цього потрібні своєчасне і точне планування виробничих зав- даний цехам і дільницям, об'єднане нормування витрачання матеріалів, а також належна організація обліку залишків ма- теріалів, не витрачених на виробництві на початок планового періоду.

Деревину в окремі цехи злітно зі встановленим лімітом сідл відпускати на підставі вписаних лімітно-забірних карт. На підприємствах виробничого об'єднання «Закарпатськ» здійсню- ється лімітування відпуску матеріалів за допомогою лімітно- забірних карт. Але ресурсів кожного відпуску провадиться не у наростаючому підсумку, а разово. Залишок невикористаного ліміту не виводиться. Це перешкоджає здійсненню оперативного контролю за фактичним використанням ліміту на ви- значенні вид матеріалів. Для визначення фактичного вико- ристання ліміту на той чи інший вид матеріалів потрібні додат- кові підрахунки. Такий порядок оформлення видів матеріалів у лімітно-забірних картах не дає змоги зразу ж визначити фактичний стан використання деревини чи інших матеріальних ресурсів. Існуючі в об'єднанні лімітно-забірні карти є поки що формальним документом, яким підтверджується відпуск мате- ріалів. Цей документ повинен стати засобом контролю за разо- ним використанням матеріальних ресурсів.

З метою скорочення витрат на закупівлю, доцільно лімітно-забірні карти зшити у книги. Лімітно-забірні книги мо- жуть використовуватися так: на склади надходження і відпуск матеріалів відбивати у картотці надходження і видачі матеріа- лів, де з відвідувачем розписується про кожне одержання ма- теріалів, початковий стан при кожному одержанні матеріалів на виготовлення лісопромислової продукції або на інші потреби часно розписується в лімітно-забірній книзі про кількість ма- теріалів, яку він видав. Така лімітно-забірні книга ведеться

знано підвищили культуру землеробства, продуктивність полів і ферм. Якщо у сьомій п'ятирічній середньорічне виробництво продукції сільськогосподарства у Львівській області становило 283,4 млн. крб., у восьмій — 340,9 млн. крб., то за 4 роки дев'ятої п'ятиріччя досягло 408,8 млн. крб. Незважаючи на несприятливі кліматичні умови 1974—1975 років, середній річний валовий збір зерна збільшився порівняно з сьомою п'ятиріччю в 1,6 разів, пшкварних буряків — в 1,5 разів, льноволокна — в 1,7 разів, яєць — у 4 рази.

Забезпечення далашого зростання і розвитку сільськогосподарського виробництва, підвищення ефективності землеробства і тваринництва потребує концентрації виробництва, поліпшення спеціалізації колгоспів і радгоспів. Завдяки посиленню господарської та внутрігосподарської спеціалізації підприємств сільськогосподарської області виробляють більшу частину сільськогосподарської продукції. Так, 45% усієї яловичини виробляється у 15% спеціалізованих господарств, 7,5% господарств виробляють 78% свинини.

Чим вужча спеціалізація господарства, тим більша їх виробнича здатність від інших. Виробничі зв'язки зростають і ускладнюються, підтримувати їх в умовах традиційної організації виробництва стає все складніше. Цю суперечність усуває міжгосподарська кооперація, утворення аграрно-промислових формувань.

Зростання виробництва сільськогосподарської продукції високими темпами можливе лише на базі розвитку нових організаційних форм, насамперед міжгосподарської кооперації. Створення об'єднань у сільському господарстві не тільки сприяє підвищенню його ефективності, а й значно спрощує управління цією галуззю.

На Львівщині набули поширення різні типи міжгосподарських виробничих організацій і підприємств. Так, протягом багатьох років успішно функціонує система пшкварних комбінатів, через які здійснюються централизовані політика націнництва пшкварних буряків та інші виробничі зв'язки пшкварних заводів з господарствами — поставальниками сировини. Тут, як правило, концентрується виготовлява худоби на відходах виробництва. Наприклад, Ходорівський пшкварний комбінат, до складу якого входять пшкварний завод потужністю 25 тис. п. переробки буряків за добу та бурякопосадочний радгосп, не лише виготовляє колгоспам-поставальникам відходи бурякопосадки і пшкварного виробництва (патоку, жом, кормові дріжджі), а й виробляє за сезон 250—270 т приросту дешевого та якісного м'яса.

Вже понад 15 років успішно функціонує об'єднання міжколгоспних будівельних організацій — Об'єднання колгоспів, яке об'єднує 19 районних міжколгоспних організацій, 16 підприємств по виробництву будівельних матеріалів, інсталиу та білизню і 10 інших організацій і підприємств.

Сільське господарство нашої країни вступило у новий період розвитку, конкретні завдання якого визначаються рішеннями XXV з'їзду КПРС. Втілення в життя аграрної політики партії забезпечує безперервне зростання виробництва і закупівель продуктів землеробства і тваринництва на основі зміцнення матеріально-технічної бази сільського господарства. Ефективно використувуючи велику допомогу держави, сільські трудівники

СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМ ВИРОБНИЦТВОМ І НОВІ ФОРМИ УПРАВЛІННЯ МІЖГОСПОДАРСЬКА КООПЕРАЦІЯ

В. С. МЕДВЕДЕВ, П. Ю. СІВАК

Резюме

Рассматриваются вопросы учета и контроля за использованием материальных средств в производстве лесопромышленными предприятиями объединения «Закарпатск».

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА
И КОНТРОЛЯ МАТЕРИАЛЬНЫХ ЗАТРАТ
В ЛЕСОПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ

И. Я. ДАНЬКИВ

1. Матеріали XXV з'їзду КПРС. К., Політвидав України, 1976.

ЛІТЕРАТУРА

Основним недоліком існуючої організації бухгалтерського обліку і контролю матеріальних затрат на лісопромислових підприємствах виробничого об'єднання «Закарпатск» є відсутність нормативного обліку затрат. Тому першочерговим завданням вважаємо дослідження можливості впровадження нормативного обліку затрат на цих підприємствах. Потрібно впроваджувати у виробництво передові форми і методи економічної роботи внутрігосподарський розрахунок, нормативний метод обліку затрат на виробництво і калькулювання собівартості продукції, оперативно-економічний контроль і аналіз, переходити до табличного-автоматизованої системи бухгалтерського обліку як підсистеми АСУ, впроваджувати комплексну систему планування затрат, контролю і аналізу виробничого процесу та інші заходи.